

פרשת וזאת הברכה – ראשון

לג (א) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ:

א וְדָא בְּרַכְתָּא, דְּבִרְיָ מֹשֶׁה נְבִיא דִּי יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: קֳדָם, מוֹתִיָּה.

ט"ז < וזאת הברכה לפני מותו: סמוך למיתתו שאם לא עכשו, אימתי:

ב וַיֹּאמֶר יְהוָה מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאֲרֹן וְאַתָּה מִרְבַּבְתָּ קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אִשְׁדַּת (אִשׁ דָּת) לָמוֹ:

ב וַאֲמַר, יְיָ מִסִּינֵי אֲתַגְלִי וְזִיְהוּר יִקְרִיָּה מִשְׁעִיר אֲתַחְזִי לְנָא אֲתַגְלִי בַּגְבוּרְתִּיָּה עַל טוֹרָא דְּפָאֲרֹן, וְעַמִּיָּה רַבּוֹת קִדִּישִׁין; כְּתַב יְמִינִיָּה, מַגּוּ אִישְׁתָּא אורִיתָא יְהֵב לְנָא.

ט"ח < וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא. פָּתַח תַּחֲלָה בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם וְאַחֲ"כ פָּתַח בְּצִרְכֵּיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁבַּח שֶׁפָּתַח בּוֹ יֵשׁ בּוֹ הַזְכָּרָת זְכוּת לְיִשְׂרָאֵל וְכָל זֶה דֶּרֶךְ רְצוּי הוּא כְּלוּמַר כְּדֹאִי הֵם אֱלוֹ שֶׁתַּחֲוִל עֲלֵיהֶם בְּרָכָה: מִסִּינֵי בָּא. יֵצֵא לִקְרֹאתָם כְּשֶׁבָּאוּ לְהִתְיַצֵּב בַּתַּחֲתִית הָהָר כַּחֲתָן הַיּוֹצֵא לְהַקְבִּיל פָּנֵי כְּלָה שֶׁנֶּאֱמַר לִקְרֹאת הָאֱלֹהִים לְמַדְּנוּ שִׁיּוּצָא כְּנֻגָּם: וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ. שֶׁפָּתַח לְבָנֵי שְׁעִיר שֶׁיִּקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא רָצוּ: הוֹפִיעַ. לָהֶם: מִהָר פָּאֲרֹן. שֶׁהָלַךְ שָׁם וּפָתַח לְבָנֵי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁיִּקְבְּלוּהָ וְלֹא רָצוּ: וְאַתָּה. לְיִשְׂרָאֵל: מִרְבַּבְתָּ קֹדֶשׁ. וְעַמּוֹ מְקַצֵּת רַבּוֹת מְלֹאכֵי קֹדֶשׁ וְלֹא כָלָם וְלֹא רַבָּם וְלֹא כְּדֶרֶךְ בְּשׂוּר וְדָם שֶׁמֶרְאָה כָּל כְּבוֹד עֲשָׂרוּ וְתַפְאֲרָתוֹ בְּיוֹם חֲפָתוֹ: אִשׁ דָּת. שֶׁהִיְתָה כְּתוּבָה מֵאֵז לְפָנָיו בְּאֵשׁ שְׁחוּרָה עַל גְּבִי אֵשׁ לְבָנָה נִתֵּן לָהֶם בְּלוּחוֹת כְּתַב יָד יְמִינוֹ. ד"א אֵשׁ דָּת כְּתַרְגוּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

ג אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קֹדֶשְׁוֹ בִּידֶךָ וְהֵם תִּכּוּ לְרַגְלֶךָ יֵשָׁא מִדְּבַרְתֶּיךָ:

ג אַף חֹבֵב עַמִּים. גַּם חֲבֵיב לְשִׁבְטֵיָא, כָּל קִדִּישׁוּהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּגְבוּרָא אֲפִיקָנוֹן מִמְּצָרִים;

ט"ט < אַף חֹבֵב עַמִּים. גַּם חֲבֵיב יִתְּרָה חֲבִיב אֶת הַשְּׁבֹטִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד קְרוֹי עִם שְׁהָרִי בְּנִימִין לְבָדּוֹ הִיָּה עֲתִיד לְהוֹלִיד כְּשֶׁאֱמַר הַקֶּב"ה לְיַעֲקֹב גּוֹי וְקָהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָ: כָּל קֹדֶשְׁוֹ בִּידֶךָ. נִפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים גְּנוּזוֹת אֶתוֹ כְּעֻנִין שֶׁנֶּאֱמַר וְהִיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנֵי צָרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ: וְהֵם תִּכּוּ לְרַגְלֶךָ. וְהֵם רְאוּם לְכָךְ שְׁהָרִי תוֹכּוּ עֲצָמָן לְתוֹךְ תַּחֲתִית הָהָר לְרַגְלֶיךָ בְּסִינֵי. תוֹכּוּ לְשׁוֹן פְּעָלוֹ הַתּוֹכּוּ לְתוֹךְ מְרַגְלוֹתֶיךָ: יֵשָׁא מִדְּבַרְתֶּיךָ. נִשְׂאוּ עֲלֵיהֶם עוֹל תּוֹרָתֶךָ. מִדְּבַרְתֶּיךָ. הַמ"ם בּוֹ קְרוֹב לִיסוּד כְּמוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ וְאֶשְׁמַע קוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹי כְּמוֹ מִתְדַּבֵּר אֱלֹוֹי אַף זֶה מִדְּבַרְתֶּיךָ מַה שֶׁהִיִּית מִדְּבַר לְהַשְׁמִיעֵנִי לֵאמֹר לָהֶם טִישְׁפוֹן פְּלִידוֹר"ש בַּלַּע"ז (זִיךְ בַּעֲזוּרָעֶכְעֶן, זִיךְ אוֹיפֶרִיידֶען) וְאוֹנֶקְלוֹס תִּרְגָּם שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל פִּי דְּבָרֶיךָ וְהַמ"ם בּוֹ שְׁמוֹשׁ מִשְׁמַשֵּׁת לְשׁוֹן מֶן. ד"א אַף חֹבֵב עַמִּים אַף בִּשְׁעַת חֲבָתָן שֶׁל הָאוּמוֹת שֶׁהָרְאִיתָ לָהֶם פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת וּמִסְרָתָ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּיָדָם כָּל קֹדֶשְׁוֹ בִּידֶךָ וְהֵם מִתְמַצְעִים וּמִתְכַּנְּסִים לְתַחַת צִלֶּךָ: וְהֵם תִּכּוּ לְרַגְלֶךָ. וְהֵם מִתְמַצְעִים וּמִתְכַּנְּסִים לְתַחַת צִלֶּךָ: יֵשָׁא מִדְּבַרְתֶּיךָ. מְקַבְּלִין גִּזְרוֹתֶיךָ וְדַתּוֹתֶיךָ בְּשִׁמְחָה. וְאַלְהַ דְּבָרֵיהֶם:

ד תּוֹרָה צְוֶה־לָנוּ מֹשֶׁה ד אורִיתָא יְהֵב לְנָא, מוֹרְשָׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב:

ד מֹשֶׁה: מִסְרָה יִרְתָּא, לְכַנְשַׁת יַעֲקֹב.

ט"י < תּוֹרָה. אֲשֶׁר צְוֶה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה הִיא לְקַהֲלַת יַעֲקֹב אַחֲזִנְיָה וְלֹא נַעֲזֻבָּנָה:

ה וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ ה וְהָיָה בִּישְׂרָאֵל, בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עַם יַחַד שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל:

ה מֶלֶכָא, בְּאַתְכַּנְשׁוֹת רִישֵׁי עַמָּא, כְּחָדָא שְׁבֹטֵיָא דִּישְׂרָאֵל.

ט"ז < וַיְהִי. הַקֶּב"ה: בִּישְׁרוֹן מֶלֶךְ. תָּמִיד עוֹל מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם. בְּהִתְאַסֵּף. בְּכָל הַתְּאַסֵּף רָאשֵׁי חֻשְׁבוֹן אֲסִיפְתָּם: רָאשֵׁי. כְּמוֹ כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ רְאוּיָן אֱלוֹ שְׁאַבְרָכָם. ד"א בְּהִתְאַסֵּף בְּהִתְאַסְפָּם יַחַד בְּאַגּוּדָה אַחַת וְשָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם הוּא מֶלֶכָם וְלֹא כְּשֵׁישׁ מַחְלוּקַת בֵּינֵיהֶם:

ו יַחֲוֵי רְאוּבֵן וְאַל־יָמַת וַיְהִי מִתִּיו מִסְפָּר: {ס}

ו יִיחִי רְאוּבֵן בְּחַיֵּי עֲלָמָא, וּמוֹתָא תִּנְיָנָא לֹא יָמוּת; וַיִּקְבְּלוּן בְּנוֹהֵי, אַחְסִנְתָּהוּן בְּמִנְיָנָהוּן.

ט"ח < יַחֲוֵי רְאוּבֵן. בְּעוֹלָם הַזֶּה: וְאַל יָמוּת. לְעוֹלָם הַבָּא שְׁלֹא יִזְכָּר לוֹ מַעֲשֵׂה בִלְהָה. וַיְהִי מִתִּיו מִסְפָּר. נִמְנִין בְּמִנְיָן שְׁאָר אַחֲיוֹ, דְּגָמָא הִיא זֶה כְּעֻנִין שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל"ה, כ"ב): "וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה, וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר", שְׁלֹא יֵצֵא מִן הַמִּנְיָן:

ז וְזֹאת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר שִׁמְעֵה יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאַל־עֲמוֹ תִּבְיָאֲנוּ יָדָיו רַב לֹו וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה: {פ}

ז וְדָא לִיהוּדָה, וַאֲמַר, קָבִיל יְיָ צְלוֹתֶיהָ דִּיהוּדָה בְּמַפְקִיָּה לְקִרְבָּא, וְלַעֲמִיָּה תְּתִיבְנִיָּה בְּשָׁלָם; יְדוּהִי יַעֲבֹדָן לִיָּה פְּרַעֲנוּתָא מִסְנָאוּהִי, וְסַעֲיד מִבְּעִיל דְּבָבָא הָוִי לִיָּה.

ט"ט < וְזֹאת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר שִׁמְעֵה יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאַל־עֲמוֹ תִּבְיָאֲנוּ יָדָיו רַב לֹו וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה: {פ} שִׁמְעֵה יְהוָה קוֹל יְהוּדָה. תְּפִלַּת דָּוִד וְשִׁלָּה וְאַסָּא מִפְּנֵי הַכּוֹשִׁים וַיְהוֹשֶׁפֶט מִפְּנֵי הָעַמּוֹנִים וְחִזְקִיָּה מִפְּנֵי סִנְחָרִיב: וְאַל עַמּוֹ תִּבְיָאֲנוּ. לְשָׁלוֹם מִפְּנֵי הַמְּלָחְמָה (ס"א מן הַמְּלָחְמָה): יָדָיו רַב לוֹ. יְרִיבּוֹ רִיבּוֹ וַיִּנְקְמוּ נִקְמָתוֹ: וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה. עַל יְהוֹשֶׁפֶט הַתְּפִלָּל עַל מְלַחְמַת רְמוֹת גִּלְעָד וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט וְה' עֲזָרוֹ. ד"א שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה כָּאֵן רְמֵז בְּרָכָה לְשִׁמְעוֹן מִתּוֹךְ בְּרֻכּוֹתָיו שֶׁל יְהוּדָה וְאַף כְּשֶׁחָלְקוּ א"י נָטַל שְׁמְעוֹן מִתּוֹךְ גּוֹרְלוֹ שֶׁל יְהוּדָה שֶׁנֶּאֱמַר מִחֲבַל בְּנֵי יְהוּדָה נִחְלַת בְּנֵי שְׁמְעוֹן (וּמִפְּנֵי מַה לֹּא יִיחַד לוֹ בְּרָכָה בַּפ"ע שֶׁהָיָה בִּלְבוֹ עָלָיו עַל מַה שֶׁעָשָׂה בְּשָׂטִים כ"כ בְּאַגְדַּת תַּהֲלִים(מִזְמוֹר צ.)):